

экономический механизм сохранения биоразнообразия особо охраняемых природных территорий”. – Каменюки, 2008. – С. 26-28.

3. James, A.N., Green, M.J.B. and Paine, J. **Financial indicators and targets for protected areas**. In Background paper for GBF6: Dialogue on Biodiversity Indicators and Targets. Unpublished draft for discussion only. – 1997. – P. 55.

4. Dixon J., Pagiola S. Local Costs, Global Benefits: **Valuing Biodiversity in Developing Countries**. **Environmental Department**. – The World Bank, 2000. – P. 13.

5. Brink B.I.E. 2000. **Biodiversity Indicators for the OECD Environmental Outlook and Strategy: a feasibility study**. RIVN report, Bilthoven, The Netherlands. – 52 p.

6. Андрієко Т.А., Балашов Л.С., Прядко О.І. **Унікальний болотний масив Переброди на Ровенщині** // Укр. ботан. журн. – 1976. – Т. 33. – № 5. – С. 532-536.

7. Волошинова Н.О., Бачук В.А., Грищенко Ю.М. **Заповідний край лісів, боліт, озер**. – Рівне, ВАТ «Рівненська друкарня», 2007 р. – 200 с.

8. **Економіка збереження біорізноманітності** / Под ред. А.А. Тишкова. – М.: Проект ГЭФ “Збереження біорізноманітності Російської Федерації”, Інститут економіки природопольовання, 2002. – 604 с.

9. Якимчук А.Ю. **Економіка та організація природно-заповідного фонду України**. Монографія. Рівне: НУВГП, 2007. – 208 с.

10. Якимчук А.Ю., Черній А.А. **Економіка природокористування**. Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2010. – 275 с.

Рецензент: д.е.н., професор Гринчуцький В.І.

УДК: 504 (094.2)

В. А. ЯКОВІУК

ПРИКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНУ

Обґрунтовується необхідність міжнародного природоохоронного співробітництва на сучасному етапі розвитку продуктивних сил для ефективного захисту природного середовища.

© Яковюк В. А.- здобувач Національного університету водного господарства та природокористування

The necessity of international environmental cooperation at the present stage of development of the productive forces for effective protection of the environment.

Ключові слова: прикордонне співробітництво, транскордонне співробітництво, водно-болотні угіддя.

На сучасному етапі розвитку держави, постало питання реформування міждержавних взаємовідносин, невід'ємною складовою яких виступає прикордонне співробітництво. Увага до прикордонних регіонів за останнє десятиріччя набуває все більшого значення, що пов'язано з особливостями їх геополітичного положення, місцем у євроінтеграційних процесах та міжнародній діяльності. Розвиток взаємодії регіонів і прикордонне співробітництво є одним з перспективних напрямків розвитку держави. Маючи значний потенціал щодо залучення іноземних інвестицій, створення нових робочих місць, посилення прикордонної торгівлі, налагодження етнокультурних зв'язків із суміжними територіями, вони відіграють значну роль в системі політики регіонального розвитку [6, с. 175].

Прикордонне співробітництво охорони навколишнього природного середовища у Волинській області здійснюється на основі:

- Меморандуму про співпрацю між Волинською обласною адміністрацією та адміністрацією Люблінського воєводства в галузі охорони середовища і обмеження транскордонних забруднень від 22.09.2006 року [1].

- Погодження про взаємодію між державним управлінням екології і природних ресурсів в Волинській області України і Брестським обласним комітетом природних ресурсів і охорони навколишнього середовища Республіки Білорусь від 22.12.2004 року.

Важливою сферою діяльності області є питання, що пов'язані з охороною навколишнього природного середовища на прикордонних територіях. Непроста екологічна ситуація, актуальність проблем раціонального природокористування і їх очевидний транскордонний характер спонукали до включення відповідних заходів до Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011 - 2015 роки (далі - Державна програма) [2].

Згідно плану заходів щодо забезпечення розвитку транскордонного співробітництва в 2012 році відповідно до Державної програми виконане наступне:

1. *Створення та забезпечення функціонування українських ділянок транскордонних біосферних резерватів водно-болотних угідь міжнародного значення об'єктів всесвітньої природної спадщини.*

Під особливим наглядом та охороною на території області знаходиться 4 об'єкти водно-болотних угідь міжнародного значення (ВБУ), такі як: "Шацькі озера", "Заплава р. Прип'ять", "Заплава р. Стохід" та Черемське болото у Маневицькому районі.

ВБУ "Шацькі озера" знаходяться в межах Шацького національного природного парку (ШНПП) і займають 32850 га. у т.ч. 6932 га водойм, 1344 га боліт і торфовищ, 4763 га лук. Угіддя є частиною унікального озерного комплексу, що відіграє дуже важливу роль не тільки в охороні болотяної фауни та флори, але й як місце гніздування та міграції значної кількості водно-болотних птахів.

На території НПП "Прип'ять-Стохід" знаходиться 2 водно-болотні угіддя міжнародного значення (основна частина ВБУ "Заплава Прип'яті", загальною площею 12000 га та крайня північна частина ВБУ "Заплава Стоходу", загальною 10000 га), затверджені Постановою КМУ від 23.11.1995 р. № 935. Загалом екологічний стан ВБУ Волинської області є задовільним.

Черемське болото, яке в більшій своїй частині знаходиться в межах Черемського природного заповідника (ПЗ) відповідно до розпорядження КМУ № 818 - р. від 24.12.2012 р. набув статус міжнародного значення. Водно-болотний масив має велике наукове значення і являється ядром біорізноманіття Західного Полісся, має абсолютний заповідний режим. В Черемському ПЗ нараховується близько 800 видів вищих судинних рослин, з них велика кількість зростає на Черемському болотному масиві.

У 2010 році було створено транскордонний біосферний резерват "Західне Полісся", що складається з біосферних резерватів "Шацький" (Україна), "Прибузьке Полісся" (Білорусь) та "Західне Полісся" (Польща). У 2012 році транскордонний біосферний заповідник резерват "Західне Полісся" отримав

сертифікат ЮНЕСКО про приєднання до всесвітньої мережі біосферних резерватів.

2. Створення автоматизованих пунктів вимірювання показників якості поверхневих вод на транскордонних об'єктах.

У питаннях охорони навколишнього природного середовища українсько-польсько-білоруського прикордоння область плідно співпрацює з відповідними структурами Люблінського воєводства (РП) та Брестської області (РБ). Так, у 2012 році проводився обмін інформацією за результатами досліджень гідрохімічних показників р. Західний Буг у точках відбору, зосереджених на суміжних територіях.

3. Створення автоматизованих пунктів вимірювання якості повітря та контролю за рівнем транскордонного забруднення повітря на великі відстані.

З метою удосконалення нормативно-методичної бази у сфері моніторингу довкілля, державна екологічна інспекція в області брала участь в опрацюванні проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку здійснення моніторингу навколишнього природного середовища та надання екологічної звітності підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища". Підготовано інформаційні довідки та бюлетні про стан довкілля, які розміщено на веб-сайті, що забезпечує доступ громадськості до екологічної інформації.

4. Забезпечення оснащення підрозділів аналітичного контролю територіальних органів Мінприроди у прикордонних областях транспортними і плавзасобами, а також сучасними засобами вимірювальної техніки для визначення вмісту розчиненого кисню, металів, нафтопродуктів та інших показників з метою проведення моніторингу екологічного стану транскордонних водних об'єктів.

У рамках проведеного співробітництва оформлено ряд документів для підготовки та впровадження майбутнього спільного українсько-польського проекту "Застосування сучасних інструментів ГІС в управлінні водними ресурсами відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви ЄК в українській частині басейну річки Західний Буг", який

реалізується за рахунок міжнародних коштів, зокрема програми допомоги з Міністерства закордонних справ Республіки Польща.

Суб'єкти транскордонного співробітництва Волинської області активно долучилися до процесу підготовки проектів у рамках "Польща - Білорусь - Україна" 2007 - 2013 рр. ЄСП (далі - Програма). У даний час на стадії практичного втілення знаходяться 5 проектів, у яких беруть участь установи й організації Волині. Ці проекти спрямовані на налагодження взаємодії між спеціалістами органів внутрішніх справ і рятувальних служб України та Польщі, модернізацію систем водопостачання у прикордонних містах Володимир-Волинський та Грубешів, створення гуманних умов існування для бездомних тварин на польсько-українському прикордонні, впровадження новітніх технологій у системі дошкільної освіти. На реалізацію заходів, передбачених даними проектами, для області виділено 1,2 млн. євро [4].

Прийняті керівними органами Програми рішення 2012 році є оптимістичними для регіону, адже до реалізації схвалено 22 транскордонні проекти сумарною вартістю 11,6 млн. євро, українськими партнерами за якими є установи та організації Волині. Усі з них є дуже вагомими з точки зору впливу на активізацію транскордонного співробітництва. Водночас, очікується, що реалізація наступних проектів сприятиме вирішенню найбільш актуальних завдань соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів і принесе конкретні та відчутні результати для всіх її мешканців.

В рамках міжнародної технічної допомоги та координації діяльності програм/проектів зовнішньої допомоги протягом 2010 - 2012 років відбулося три конкурсні відбори проектних заявок у рамках Програми прикордонного співробітництва "Польща-Білорусь-Україна 207 - 2013 рр.", яка є складовою Європейського інструменту сусідства та партнерства, і фінансується Європейським Союзом. загальний бюджет Програми, дія якої поширюється на 15 прикордонних регіонів трьох країн, становить 186,2 млн. євро [3].

За результатами другого і третього конкурсних наборів, які пройшли у 2012 році, Волинська область стала учасником ряду проектів транскордонного спрямування. Основними з них, що стосуються охорони навколишнього середовища є:

- будівництво каналізації в Шацьку, завдяки чому великою мірою буде вирішено проблему збереження екосистеми долини річки Західний Буг на прикордонних територіях України, Польщі, Білорусі, а також озера Світязь;

- розвиток оздоровчо-санітарного туризму на українсько-польському прикордонні через створення на українсько-польського центру туристичної інформації, будівництво водолікувального корпусу на території Грем'ячинської сільської ради Ківерцівського району та закупівлю для нього обладнання;

- модернізація зоопарків в Луцьку та Замості.

Двостороннє та багатостороннє співробітництво у сфері охорони довкілля проводиться відповідно до міжнародних угод співпрацює з воєводським інспектором охорони навколишнього природного середовища в м. Люблін делегатури в м. Замость (Республіка Польща) та Брестським обласним комітетом природних ресурсів і охорони навколишнього середовища (Республіка Білорусь).

Так, наприклад щоквартально проводиться обмін інформацією за результатами досліджень гідрохімічних показників (по 24 показниках) р. Західний Буг в точках відбору, зосереджених в с. Литовеж Іванічівського району, м. Устилуг Володимир-Волинського райрну, с. Ягодин Любомльського району (Україна) та в місцевостях Крилув, Зосін, Хородло (Республіка Польща).

Співпраця з білоруською стороною включає здійснення спільного відбору проб вод річок Західний Буг і Копаївка на виході їх з Волинської в Брестську область не рідше одного разу на рік. Відбір проводиться спеціалістами Держекоінспекції у Волинській області та Брестського комітету природних ресурсів. Крім того, проводиться щоквартально обмін результатами досліджень проб води в прикордонних створах р. Західний Буг і Копаївка [5].

Унітарно-експлоатаційне-будівельне підприємство "Дніпро-Бузький водний шлях" Республіки Білорусь щомісячно надає Держуправлінню результати вимірювання рівнів та витрат води по Виживському водоспуску Верхньо-Прип'ятського гідровузла РУЕСП "Днепро бугводпуть".

Отже, прикордонне співробітництво відіграє важливу роль в розвитку прикордонних територій, оскільки сприяє

подоланню периферійності прикордонних регіонів в національних економічних системах. Взаємовигідне партнерство прикордонних регіонів дозволяє більш успішно вирішувати непросту екологічну ситуацію що склалася, адаптувати національне господарство до світових стандартів та нормативів, швидше інтегруватись у світову господарську систему.

Бібліографія

1. Розпорядження Волинської обласної Ради Про створення робочої групи по реалізації Меморандуму про співпрацю між Волинською обласною радою, Волинською обласною державною адміністрацією та Міжнародним фондом «Відродження» від 14 квітня 2011 року [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://volynrada.gov.ua/order/pro-stvorennya-robochoyi-grupi-po-realizatsiyi-memorandumu-pro-spivpratsyu-mizh-volinskoju-obl>

2. Розпорядження КМУ Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки, від від 15 вересня 2010 р. N 1838-р [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1838-2010-%D1%80>

3. Регіональна екологічна програма Волинської області "Екологія 2011 - 2015 рр. та прогноз до 2020 року" [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://volynrada.gov.ua/session/2/42>

4. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Волинській області за 2012 рік [Електронний ресурс]: режим доступу: http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=629:

5. Доповідь про соціально-економічне становище в області. Головне управління статистики у Волинській області 2012 рік. [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

6. Чуприна О.О. Прикордонне співробітництво регіонів : сучасні тенденції розвитку / Вісник економічної науки України. №1 , 2011. С. 175 – 178.

Рецензент: д.е.н., професор Павлов В.І.